

# Taalbeleid gemeente Ooststellingwerf 2026 - 2029

## Inhoud

|                              |     |
|------------------------------|-----|
| Inleiding                    | 2.  |
| 1. Terug in de tijd          | 3.  |
| 2. Proces                    | 4.  |
| 3. Wettelijk kader           | 5.  |
| 3.1 Europees                 |     |
| 3.2 Landelijk                |     |
| 3.3 Provinciaal              |     |
| 3.4 Gemeentelijk             |     |
| 4. Startnotitie              | 8.  |
| 5. Kansen en knelpunten      | 9.  |
| 6. Ambities                  | 10. |
| 7. Domeinen                  | 11. |
| 7.1 Openbaar bestuur         |     |
| 7.2 Zichtbaarheid            |     |
| 7.3 Communicatie             |     |
| 7.4 Onderwijs                |     |
| 7.5 Peuter- en kinderopvang  |     |
| 7.6 Sociaal domein           |     |
| 7.7 Bibliotheken             |     |
| 7.8 Nieuwe sprekers          |     |
| 7.9 Verenigingen             |     |
| 8. Meertaligheidscoördinator | 25. |
| 9. Financiën                 | 26. |
| 10. Monitoring en evaluatie  | 27. |
| 11. Slot                     | 28. |

## **Inleiding**

Taal verbindt mensen in een gebied. Taal is een onderdeel van de cultuur en identiteit van mensen. Het vrijuit kunnen spreken van je moedertaal is van fundamenteel belang in je 'mens zijn'. Hiermee geef je het best weer hoe je je voelt, wat je bedoelt en waar je vandaan komt. Dat geldt voor alle talen, maar zeker ook voor minderheidstalen die vaak door meerdere oorzaken in verdrukking dreigen te raken.

In Ooststellingwerf worden meerdere talen gesproken, naast het Nederlands zijn er tal van andere talen die inwoners vanuit hun (geografische) oorsprong spreken.

In deze nota focussen we op onze twee erkende minderheidstalen: het Stellingwerfs en het Fries.

Bijzonder aan Ooststellingwerf is de Stellingwerfse streektaal die onder de rivier De Kuinder of Tjonger wordt gesproken en de Friese taal die boven de rivier wordt gesproken.

We willen in deze nota nieuwe woorden geven aan ons taalbeleid, zodat beide minderheidstalen op een gelijke en gelijkwaardige wijze beschermd en gestimuleerd worden.

In hoofdstuk 1 gaan we terug in de tijd en omschrijven we in het kort de geschiedenis van ons gebied, in relatie tot onze talen.

In hoofdstuk 2 beschrijven we het proces om te komen tot deze nota.

Hoofdstuk 3 geeft aandacht aan het wettelijk kader waarbinnen beide talen beschermd worden.

Hoofdstuk 4 geeft weer hoe we gestart zijn met het verwoorden van integraal taalbeleid.

Hoofdstuk 5 noemt kansen en knelpunten bij het uitvoeren van ons taalbeleid en in

Hoofdstuk 6 zetten we onze ambities neer.

In Hoofdstuk 7 werken we de ambities per domein uit.

In hoofdstuk 8 omschrijven we de functie in het geheel van een meertaligheids-coördinator

Hoofdstuk 9 plaatst alles in een financieel uitvoeringskader.

Hoofdstuk 10 gaat over monitoring en evaluatie van deze nota.

### **1. Terug in de tijd**

Van oudsher horen de Stellingwerfen bij het Nedersaksisch taalgebied. Al in de vroege middeleeuwen maakten de zandgronden in Zuidoost-Friesland deel uit van het

Nedersaksisch cultuur en taalgebied. De Stellingwerven hadden in deze periode een bijzondere positie. Het gebied werd gezien als dunbevolkt grensgebied waardoor er geen volledige bestuurlijke structuur was. Er waren contacten met Drenthe en er was bestuurlijk invloed van de bisschop van Utrecht.

Friesland was in die tijd verdeeld in vrije Friese grietenijen. De Friezen hadden geen landheer, ze waren vrij. De Friezen erkenden alleen de keizer van het Heilige Roomse Rijk als autoriteit, maar hadden hun eigen bestuursvorm. Dit was een unieke bestuursvorm in West-Europa. Vrijwel overal gold het feodale systeem.

In 1498 veranderde de situatie in de regio. Er werd door de keizer een landheer aangesteld. De vrije Friese grietenijen kregen een landsheer en voor het bestuurlijke overzicht werden de Stellingwerven bij Friesland ingedeeld, ook al waren het taalkundig geen Friese gebieden. De taalgrens werd niet als bestuursgrens gevolgd. Zo kwamen de Stellingwerven onder Fries bestuur te vallen, terwijl ze taalkundig en cultureel Nedersaksisch bleven.

Het Nedersaksisch heeft sinds 1998 de status van regionale minderheidstaal, waarbij het Stellingwerfs een variant van deze regionale taal is. Het Stellingwerfs mag dus gezien worden als regionale taal of wel streektaal.

In 2018 is het Convenant Nedersaksisch in werking getreden ter bevordering en behoud van het Nedersaksisch.

Het Fries is sinds 1956, naast het Nederlands, een erkende taal in de provincie Friesland. Sinds de jaren '70 was er een bestuurlijke afspraak en handelswijze tussen de provincie Friesland en de gemeenten Oost- en Weststellingwerf over het taalbeleid. Hierin was het taalbeleid van de Stellingwerven leidend.

Ten aanzien van de subsidiëring van de Stellingwarver Schrieversronte (SSR) was de afspraak dat de gemeenten en de provincie gezamenlijk, in gelijke mate zouden optrekken. De provincie was volgend in het taalbeleid van de Stellingwerven.

De subsidiëring van de SSR was op basis van 'samen uit, samen thuis'. Dit geheel heeft ca. 40 jaar gefunctioneerd, met vallen en opstaan.

Vanaf 2017 is het principe dat de provincie volgend was in het taalbeleid van de Stellingwerven, door de provincie losgelaten. Daarover ontstond in de Stellingwerven (politieke) onvrede. Er was daarna regelmatig bestuurlijk overleg. De provincie zou als eerste het voortouw nemen over de penvoering rondom de subsidies en daarna zou het voorzitterschap rouleren.

De provincie heeft hier in 2022 eenzijdig verder afstand van genomen. Deze verandering van beleid en houding is ook niet afgestemd met de Stellingwerven. Dat is jammer en heeft in onze gemeente veel onrust veroorzaakt.

In 2024 heeft de provincie de taalnota Fansels Frysk vastgesteld. Met deze nota zijn er nieuwe en concrete stappen gezet om het Fries te beschermen. De provincie heeft met de nota en ook via de nieuwe periode van de Bestuurlijke overeenkomst Friese Taal en Cultuur (BFTK) tussen rijk en provincie, onze gemeente als geheel in het Friestalig

gebied getrokken.

Als gemeente kunnen wij ons niet vinden in de beleidskoers die in de taalnota en de BFTK tussen provincie en rijk is afgesproken. De doelstelling dat in 2030 iedereen de kans moet krijgen om Fries te leren en te gebruiken is in een niet volledig Friestalige gemeente voor ons geen reëel streven.

## **Heden**

Wij zijn van mening dat meertaligheid je als mens rijker maakt. Taal is ook fundamenteel onderdeel van een eigen cultuur en identiteit. Het gaat verder dan alleen de ‘techniek’ van spreken en lezen.

Als gemeente kiezen wij voor een meertaligheidsbeleid waarbij onder rivier De Kuinder Stellingwerfs met een beetje Fries bevorderd wordt en boven De Tjonger Fries met een beetje Stellingwerfs. Daarbij vinden wij het essentieel dat iedereen de kans krijgt om zijn of haar moedertaal te spreken. Het beheersen en gebruiken van de moedertaal draagt bij aan persoonlijke identiteit, zelfvertrouwen en sociale verbondenheid. Het biedt een stevige basis voor het leren van andere talen en versterkt de culturele diversiteit binnen onze gemeenschap.

In dit taalbeleid laten we zien hoe we het Stellingwerfs en het Fries naast het Nederlands gebruiken en bevorderen, uitgaande van gelijkheid en gelijkwaardigheid.

Deze nota is de eerste nota waarin we ons taalbeleid zo omarmen. We staan in dat opzicht aan het begin van een nieuwe periode waarin we ons realiseren dat we beperkt worden door de mogelijkheden in tijd (niet alles kan tegelijkertijd) en financiën (er zijn geen oneindige middelen beschikbaar).

De beleidsperiode van deze nota loopt gelijk op met een nieuwe raadsperiode. Aangezien het onze eerste integrale taalnota is, is monitoring en evaluatie van belang zodat we na deze eerste periode in een volgende periode verder kunnen met kennis en ervaring over wat er wel en niet werkt.

## **2. Proces**

Op 1 januari 2014 is de Wet gebruik Friese taal in werking getreden. De provincie Fryslân en het Rijk beschouwen Ooststellingwerf als een gemeente waar naast het Stellingwerfs ook in een aantal dorpen Fries wordt gesproken. Het gaat om de dorpen Donkerbroek, Waskemeer, Haule en Haulerwijk<sup>1</sup>. De gemeente moet een Fries taalbeleid opstellen en zij kan niet volledig worden vrijgesteld van de verplichtingen van de Wet gebruik Friese taal.

In 2019 heeft de gemeente een taalnota en taalverordening in verband met de Wet gebruik Friese taal opgesteld. In die taalnota wordt aangegeven dat de wet minimaal wordt uitgevoerd en dat het Nederlands de voertaal binnen de gemeente is.

---

<sup>1</sup> Handelingen Eerste Kamer

Tot aan 2024 voerden we als gemeente de wet minimaal uit, in overeenstemming met de afspraken die er waren tussen Oost- en Weststellingwerf en de provincie Fryslân.

In de taalnota Fansels Frysk van de provincie Fryslân uit 2025 blijkt dat dat ambities van de provincie met betrekking tot de Friese taal vergaande gevolgen hebben voor ons als gemeente.

Als gemeente hebben we uitvoerig contact met de provincie over de gevolgen van deze verandering voor Ooststellingwerf. We komen tot het verwoorden van nieuw taalbeleid om onze beide minderheidstalen te beschermen en te stimuleren.

### **3. Wettelijk kader**

Het taalbeleid heeft te maken met een aantal wettelijke kaders, zowel op Europees, nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau. Hieronder volgt voor elk niveau een korte samenvatting van de belangrijkste wettelijke kaders.

#### 3.1 Europees

Het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden (hierna Handvest). Als lid van de Europese Unie en één van de ondertekenaars van het Handvest, moet Nederland zich inzetten voor het beschermen en bevorderen van regionale talen en talen van minderheden.

Het Fries valt onder Deel III van het Handvest en heeft daarmee het hoogste niveau van erkenning. In Deel III van het Handvest zijn 68 maatregelen uitgewerkt ter bescherming en bevordering van de taal. Voor het Fries moeten er ten minste 35 maatregelen worden ingezet voor bescherming en bevordering van de taal. Deze maatregelen slaan op 7 thema's, namelijk: onderwijs, rechterlijke autoriteiten, bestuurlijke autoriteiten en openbare diensten, media, culturele activiteiten en voorzieningen, economisch en sociaal leven, uitwisselingen over de grens.

Het Nedersaksisch valt onder Deel II van het Handvest. Deel II van het Handvest bevat algemene beginselen en doelstellingen die gaan over erkenning, bescherming, bevordering en participatie. Staten die het Handvest hebben ondertekend verbinden zich ertoe het volgende te respecteren: erkenning en bescherming, gebruik in het openbare en privéleven, actieve bevordering, onderwijs en opleiding, media en cultuur, onderzoek en studie, samenwerking tussen verwante talen.

#### 3.2 Landelijk

##### **Wet gebruik Friese taal**

In de wet gebruik Friese taal staat vastgesteld dat het Fries en Nederlands de officiële talen van de provincie Friesland zijn. De wet versterkt de mogelijkheden voor het gebruik van het Fries bij bestuursorganen. Zo zijn gemeenten verplicht beleid op te stellen over het gebruik van de Friese taal in schriftelijke stukken en mondeling verkeer. De focus hierbij ligt op het versterken van de positie van de Friese taal binnen de gemeente.

##### **Bestuurlijke overeenkomst Friese Taal en Cultuur 2024-2028 (BFTK)**

Op 8 april 2024 is de nieuwe Bestuurlijke overeenkomst Friese Taal en Cultuur 2025-2028 (BFTK) ondertekend. In de BFTK leggen Rijk en de provincie Fryslân vast hoe ze werken aan de bescherming en bevordering van de Friese taal en cultuur. Deze

bestuurlijke overeenkomst richt zich op negen pijlers van het taal vitaliteitmodel van UNESCO, namelijk:

1. Overdracht tussen generaties
2. Het absolute aantal sprekers, aandeel sprekers van de totale bevolking
3. Het aandeel sprekers binnen de totale bevolking
4. Trends in bestaande taaldomeinen
5. Reactie op nieuwe domeinen en media.
5. Beschikbaarheid van materialen voor taalonderwijs en taalvaardigheid.
6. Taalhouding en beleid bij de overheid en instituties, inclusief officiële status en gebruik.
7. Taalhouding van de gemeenschap ten aanzien van de eigen taal.
8. Hoeveelheid en kwaliteit van documentatie.

Op basis van de bovenstaande pijlers zijn er in de nieuwe afspraken voor de BFTK periode 2025-2028 vijf prioriteiten aangegeven:

- ✓ Zichtbaarheid: Het Fries beter zichtbaar maken in de openbare ruimte.
- ✓ Digitalisering: De inzet van het Fries in de digitale wereld, inclusief nieuwe technologieën zoals AI.
- ✓ Onderwijs: Het Fries een stevigere plek geven in het onderwijs.
- ✓ Media: Het Fries versterken in de media.
- ✓ Fryske mienskip: de Friese gemeenschap als basis voor het behoud en de groei van de taal en cultuur.

Het Rijk stelt in totaal € 18 miljoen beschikbaar om de BFTK uit te voeren, inclusief budget voor het aanstellen van meertaligheidscoördinatoren bij Friese gemeenten.

### Nedersaksisch

In 2018 is het *Convenant inzake de Nederlandse erkenning van de regionale Nedersaksische taal* opgesteld en ondertekend door het Ministerie van Binnenlandse Zaken, de provincies Fryslân, Groningen, Drenthe, Overijssel en Gelderland en de Friese gemeenten Ooststellingwerf en Weststellingwerf. Sinds 2024 zijn ook de provincie Flevoland en de gemeenten Urk en Bunschoten bij het convenant aangesloten.

Het convenant is een instrument voor erkenning en stimulering van de Nedersaksische taal. Door het convenant geven de betrokken partijen aan zich in te spannen en samen te werken om het Nedersaksisch te behouden en het gebruik ervan te bevorderen.

In 2023 is een bedrag van € 75.000 beschikbaar gesteld door het rijk voor bescherming en bevordering van het Nedersaksisch, in relatie tot het convenant.

### 3.3 Provinciaal

De provincie Fryslân speelt een belangrijke rol bij het behouden en bevorderen van de Friese taal. Naast de uitvoering van de Wet gebruik Friese taal en de BFTK, is de provincie ook Taalskipper. Vanuit die rol coördineert, verbindt en inspireert zij de betrokken organisaties op het Friese taaldossier in de provincie. De provincie zit de bestuurlijke overleggen betreffende het Fries voor, inspireert en maakt afspraken. Dit gebeurt in het kader van het gezamenlijke traject Mei-inoar foar it Frysk. De provincie

Fryslân heeft op 19 juni 2024 de taalnota 'Fansels Frysk' vastgesteld, waarin de provincie heeft beschreven hoe zij de afspraken uit de BFTK in de praktijk zal uitvoeren. Natuurlijk spelen gemeenten ook een belangrijke rol bij het realiseren van de gestelde ambities.

De Provincie erkent dat Nedersaksisch een regionale taal is en dat beleid mogelijk is om de taal te bevorderen, maar legt de verantwoordelijkheid hiervoor met name ook bij de gemeenten. Er wordt samengewerkt met gemeenten en andere overheden binnen het gebied om gebruik en overdracht van de taal te ondersteunen. De provincie stelt subsidies voor Sichtberens (zichtbaarheid), Heemkunde en de Stichting Stellingwarver Schrieversronte beschikbaar.

### 3.4 Gemeentelijk

Onze gemeente valt sinds 2014 onder de Wet gebruik Friese taal (WGFT). Gemeenten die vallen onder de WGFT moeten hun taalbeleid vastleggen in een taalnota en een verordening opstellen over het gebruik van de Friese taal in het officiële verkeer. In 2019 is in onze gemeente een beleidsnota opgesteld. Hierin staat hoe we uitvoering geven aan de verplichtingen in de wet ten aanzien van het Fries en hoe we omgaan met het stimuleren van het Stellingwerfs. Daarnaast is er een verordening Fries in het schriftelijk verkeer vastgesteld.

We voldoen aan de wettelijke verplichtingen die dat meebrengt. Er is op 8 januari 2019 door ons college over taalnota en verordening een besluit genomen en dit is bevestigd door de raad op 26 maart 2019. Er is toen besloten om een minimale uitvoering te geven aan de WGFT. Dit is in overleg met de provincie Fryslân tot stand gekomen. Onze gemeente stelt jaarlijks subsidies voor het Stellingwerfs beschikbaar: Stichting Stellingwarfse Schrieversronte krijgt een bedrag van ruim € 49.000. En er is een subsidie voor Stichting Comprix voor Veerkieker/Heemkunde (erfgoededucatie) van ruim €13.000. Daarnaast worden er incidentiele subsidies verstrekt voor verschillende taalactiviteiten, voor zowel het Stellingwerfs als het Fries.

In ons tot nog toe gevoerde beleid gaan we uit van het Nederlands als voertaal. We voeren de WGFT minimaal uit, met name vanuit onze cultuurhistorische en taalkundige achtergrond.

Immers,

“Wi’j bin gien echte Friezen,  
Mar ok gien Drenten meer”,

Hiermee hebben we doelbewust geen keuze gemaakt voor het voeren van meertalig beleid. Waarom niet?

1. We hadden net als Weststellingwerf een uitzonderingspositie willen krijgen op de Wet Gebruik Friese Taal. Dit is niet gelukt. Toen is gekozen voor een praktische en pragmatische oplossing: Nederlands als voertaal en minimale invulling van taalbeleid.
2. Taal is een gevoelig onderwerp, ook in Ooststellingwerf. Door een gulden Nederlandstalige middenweg te kiezen, omzeilen we de mogelijkheid van het

ontstaan van conflicten over taal. Die gaan we bij voorkeur uit de weg. Daarnaast is in de alledaagse realiteit ook het Nederlands voertaal in onze gemeente.

3. Het Nedersaksisch/ Stellingwerfs heeft als erkende minderheidstaal in Europa een lagere beschermingsstatus dan het Fries. Bij het voeren van actief taalbeleid staan we in de bescherming van het Stellingwerfs om te beginnen met 1-0 achter. Dat is onrechtvaardig en nodigt niet uit om eraan te beginnen.
4. Het voeren van actief taalbeleid kost geld. Minimale uitvoering betekent ook minimale inzet van mensen en middelen. Bij het voeren van actief taalbeleid zullen we mogelijk meer middelen moeten inzetten dan in andere Friese gemeenten, omdat het Fries en het Nedersaksisch niet verwant aan elkaar zijn. Het zijn verschillende talen met een linguïstisch andere oorsprong. Alles rondom deze talen vraagt om een eigen expertise. Bij het Fries is dat meer voorhanden dan bij het Stellingwerfs. Voor het Fries zijn aanmerkelijk meer middelen beschikbaar. Dat maakt het voeren van actief taalbeleid voor ons een financieel grote uitdaging.

#### **4. Startnotitie**

De provincie vraagt nu van ons om gezamenlijk op te trekken in de bescherming van het Fries en het Stellingwerfs. Als gemeente zijn wij primair verantwoordelijk en wordt van ons een proactieve houding verwacht. De provincie voelt verantwoordelijkheid voor het Stellingwerfs, maar als gemeente zijn wij de eerstverantwoordelijke.

Er is diverse keren ambtelijk contact geweest met het rijk hierover. Ook het rijk onderstreept dit.

Wat ons betreft zijn zowel rijk, als provincie, net als wij als gemeente, verantwoordelijk voor het beschermen van het Stellingwerfs als onderdeel van het Nedersaksisch, dat een Europees erkende minderheidstaal is<sup>2</sup>

Conclusie is dat ons huidige taalbeleid van 2019 niet meer voldoet. Er wordt van ons impliciet gevraagd en verwacht dat we een actief integraal beleid meertaligheid gaan voeren. Onze gemeente begrijpt dit en wil hier positief mee aan de slag.

In aanloop naar het nieuwe taalbeleid is er een startnotitie opgesteld met onder andere uitgangspunten, de domeinen, een plan van aanpak en planning. De startnotitie is in november 2025 door de raad vastgesteld en de kaders en domeinen uit deze startnotitie vormen daarmee de basis voor ons nieuwe taalbeleid.

Als gemeente maken we ons hard voor een gelijke en gelijkwaardige positie van het Stellingwerfs naast het Fries, daar waar het vanouds gesproken wordt. Dit is als volgt verwoord:

We voeren meertalig en integraal taalbeleid waarin er ruimte is voor het Stellingwerfs en het Fries volgens de beleidslijn:

- Fries met een beetje Stellingwerfs boven de Tjonger
- Stellingwerfs met een beetje Fries beneden de Tjonger

Deze beleidslijn is voor ons leidend. Hierin hebben alle overheden nu stappen te zetten.

---

<sup>2</sup> Het is verheugend om het nieuwe coalitieakkoord (januari 2026) van D66, CDA en VVD te kunnen citeren: "We zijn trots op onze talen en dialecten. Daarom ondersteunen we en stimuleren we de rijkstalen, regionale talen, streektalen en dialecten."

## **5. Kansen en knelpunten**

Ooststellingwerf is de enige gemeente in Nederland met 3 erkende talen. Dit is een unieke situatie die we natuurlijk positief waarderen. De taaldiversiteit wordt gekoesterd en nieuw beleid biedt de kans om het Fries en het Stellingwerfs gelijkwaardig te benaderen en op een positieve manier te verbinden. Taaldiversiteit gaat ook over meer dan taal. Het gaat ook over diversiteit van cultuur en identiteit. Hierin zien we graag dat het Stellingwerfs meelift met formele kansen die het Fries heeft.

Al biedt in de toekomst de kans om Nederlandstalig beleid om te zetten naar een Friese en Nedersaksische vertaling. De huidige modellen zijn nog niet van zo'n hoog niveau dat zij net zo goed zijn als een menselijke vertaler. Er loopt wel een project waarbij Stellingwerfse teksten in een vertaalprogramma worden ingevoerd om een Stellingwerfse database te gaan vormen.

Op 19 juni 2024 is de taalnota Fansels Frysk vastgesteld door de Provinciale Staten van Friesland. Gedeputeerde Staten heeft daarna de gemeente Ooststellingwerf te kennen gegeven dat het minimale taalbeleid zoals dat met elkaar was afgesproken niet meer voldoende is. In de nota staan veel voornemens over het Fries, niet over het Stellingwerfs. Wij willen hierin een balans met de historische taalgrens als uitgangspunt. We constateren wel dat de bestuurlijke last bij het evenredig invoeren van het Fries en Stellingwerfs te zwaar kan worden.

In het verlengde van bovenstaand punt lopen wij ook tegen de juridische positie van het Fries ten opzichte van het Nedersaksisch aan. Het Fries heeft een betere beschermde status. Voor ons betekent dat echter niet dat de Friese taal mag worden uitgerold in Nedersaksisch talig gebied.

Mei-inoar foar it Frysk is een samenwerkingsverband van de provincie Fryslân met de gemeenten en loopt vanaf 2017. Het samenwerkingsverband is bedoeld om te ondersteunen bij het ontwikkelen, bijwerken en uitvoeren van beleid rond het gebruik van de Friese taal volgens de Wet gebruik Friese taal. Sinds 2022 leveren we een actieve bijdrage aan dit samenwerkingsverband, waarbij het voor ons van groot belang is dat het Stellingwerfs op een gelijkwaardige manier mee kan. Onze aandacht en onze inspanning is in dat opzicht dan ook verdeelde aandacht en verdeelde inspanning.

Op dit moment zijn nog onvoldoende middelen opgenomen in de gemeentebegroting voor meertaligheidsbeleid. Dat betekent dat het beschikbaar stellen van extra middelen meegenomen wordt /moet worden in de integrale afweging in de Kaderbrief 2027.

## **6. Ambities**

Het Mei-inoar traject is gebaseerd op het stimuleren, beschermen en spreken van het Fries. Er is ruimte voor het Stellingwerfs en het is aan ons om dat op te pakken en beleid te vormen met onze eigen Ooststellingwerfse accenten.

We gaan uit van een gelijke en gelijkwaardige positie van het Stellingwerfs ten opzichte van het Fries:

We hanteren daarbij de beleidslijn

- Fries met een beetje Stellingwerfs boven de Tjonger
- Stellingwerfs met een beetje Fries beneden de Kuinder

We gaan integraal meertaligheidbeleid voeren op de beleidsdomeinen:

- Zichtbaarheid in het gemeentehuis (openbaar bestuur) en de openbare ruimte
- In- en externe communicatie van de gemeente
- Onderwijs
- Sociaal domein, zoals WMO, participatie- en jeugdwet
- Bibliotheken (ook met de nieuwe gemeentelijke verantwoordelijkheid in het vooruitzicht)
- Nieuwe sprekers
- Verenigingsleven

Hiermee volgen we qua onderwerpen het Mei-inoar traject en haken we, indien mogelijk, aan bij de inzet van een meertaligheidcoördinator<sup>3</sup>.

Het voeren van integraal beleid meertaligheid is nieuw beleid. Het zal natuurlijk gepaard gaan met een participatietraject.

Daarnaast zijn er op dit moment nog onvoldoende middelen voor opgenomen in de gemeentebegroting. Dat betekent dat het beschikbaar stellen van extra middelen meegenomen wordt in de integrale afweging in de Kaderbrief 2027.

De gezamenlijkheid houdt niet op bij onze grens. Er wordt in het besluit van Provinciale Staten gesproken over een proactieve samenwerking van de Stellingwerfen. Die is er op het gebied van de taal wel, maar kan geïntensiveerd worden. Punt van aandacht is wel dat de gemeente Weststellingwerf niet valt onder de WGFT en hierin dus een geheel andere positie heeft.

Het is van belang om te overleggen met Weststellingwerf over hoe zij denken over het besluit van Provinciale Staten en het voeren van taalbeleid.

## **Onderwijs heeft onze bijzondere aandacht**

Naast de WGFT hebben de Wet op het Primair Onderwijs en de Wet op het Voortgezet Onderwijs bepalingen over het Fries op school.

Er zijn nieuwe en voor ons vergaande kerndoelen geformuleerd door de provincie.

De Inspectie van het Onderwijs controleert hierop en heeft weinig manoeuvreerruimte hierin.

Formeel hebben wij als gemeente hierin geen positie, maar het is wel van groot en fundamenteel belang om het Stellingwerfs naast het Fries een plek te geven.

---

<sup>3</sup> Dit is afhankelijk van het beschikbaar stellen van de subsidie die daarvoor door de provincie beschikbaar gesteld is. Voor de periode 2026 – 2028 is deze nog niet aangevraagd. In 2025 is de subsidie beschikbaar gesteld.

En omdat het Nedersaksisch een erkende minderheidstaal is in Europa, vinden we hierin ook een juridische rechtvaardiging.

De provincie zet via de taalnota volop in op het Fries op school en wil haar beleid uitgevoerd zien in het Friestalig gebied, ook in Ooststellingwerf.

Via de genoemde onderwijswetten is het onderwijs Fries af te dwingen, maar er is een ontheffingsmogelijkheid. De provincie wil in haar nieuwe beleid eigenlijk geen ontheffingen meer verlenen, maar ziet mogelijkheden om binnen de kerndoelen te komen tot maatwerk voor Ooststellingwerf. Voor ons is het maatwerk in het onderwijs een voorwaarde voor het verder brengen van ons eigen taalbeleid.

Voor het Stellingwerftalig gebied in onze gemeente is dit maatwerk dus van groot belang. Hiermee willen we voorkomen dat het Stellingwerfs weggeduwd wordt door het Fries.

Het is van belang dat er in dit verband een werkbaar compromis besproken is met de provincie.

Met onze Primair Onderwijs stichting Comprix en stichting Tjongerwerven is contact geweest over deze beleidslijn en zij geven ook de voorkeur aan deze beleidslijn en zien graag maatwerk gerealiseerd onder de Tjonger.

Echter, als het realiseren van maatwerk in onze gemeente niet kan zonder ontheffing voor het Fries, dan gaan wij uit van die realiteit en is het aanvragen van ontheffing een noodzaak.

Hierin doen we ook een beroep op het rijk en de provincie in hun verantwoordelijkheid in het beschermen van onze beide talen.

We verwijzen graag naar de rapportages van de Raad van Europa die toezichthouder is in de bescherming van de minderheidstalen. De Raad heeft herhaaldelijk in haar rapportages over de bescherming van de minderheidstalen in Europa aangegeven dat er te weinig voor het Nedersaksisch wordt gedaan, met name in het onderwijs.

Het vragen van ontheffing ligt bij het onderwijs zelf. Als gemeente kunnen we ondersteuning bieden. Dit is juridisch een complex geheel, maar niet zonder mogelijkheden.

## **7. Domeinen**

We gaan integraal meertaligheidbeleid voeren op de beleidsdomeinen:

- Openbaar bestuur: gemeente
- Zichtbaarheid in het gemeentehuis en de openbare ruimte
- In- en externe communicatie van de gemeente
- Onderwijs
- Sociaal domein, zoals WMO, participatie- en jeugdwet
- Bibliotheken (ook met de nieuwe gemeentelijke verantwoordelijkheid in het vooruitzicht)
- Nieuwe sprekers
- Verenigingsleven

Voor elk domein wordt beschreven wat we willen bereiken, wat er al wordt gedaan en waar we nog kansen zien om ons meertalige beleid te versterken.

Het voeren van integraal meertalig beleid is voor onze gemeente nieuw. De beleidsperiode taalbeleid is gekoppeld aan een nieuwe raadsperiode (2026 – 2029). We staan aan het begin en dat betekent dat er eerst veel voorbereid en ontwikkeld moet worden voordat de uitvoering echt zal lopen. Onze voornemens zullen dus een periode van voorbereiding kennen. Per domein worden daarom ook uitdagingen benoemd.

## Hoe is het nu, enkele cijfers

In 2020 heeft de provincie een grootschalig onderzoek gedaan onder de inwoners over de Friese taal. Het is niet duidelijk hoeveel mensen deze enquête hebben ingevuld. In ieder geval 20% van de bevolking uit de gemeente Ooststellingwerf.

| <i>Friese taal</i> | <b>Heel goed- goed</b> | <b>Vrij aardig</b> | <b>Met moeite of niet</b> |
|--------------------|------------------------|--------------------|---------------------------|
| <b>Verstaan</b>    | 40%                    | 25%                | 35%                       |
| <b>Spreken</b>     | 25%                    | 20%                | 55%                       |
| <b>Lezen</b>       | 10%                    | 15%                | 75%                       |
| <b>Schrijven</b>   | 5%                     | 10%                | 85%                       |

Bron: Friese taalatlas 2020

De provincie heeft daarnaast in 2022 een grootschalig onderzoek uitgevoerd onder de inwoners van de streektaalgebieden in Fryslân.

Voor het Stellingwerfs hebben 670 respondenten de enquête ingevuld. We kunnen ervan uitgaan dat deze cijfers voor Oost- en Weststellingwerf samen zijn gemeten.

| <i>Stellingwerfs</i> | <b>Heel goed- goed</b> | <b>Vrij aardig</b> | <b>Met moeite of niet</b> |
|----------------------|------------------------|--------------------|---------------------------|
| <b>Verstaan</b>      | 57.5%                  | 22.5%              | 20%                       |
| <b>Spreken</b>       | 42.5%                  | 17.5%              | 40%                       |
| <b>Lezen</b>         | 22.5%                  | 20%                | 57.5%                     |
| <b>Schrijven</b>     | 12.5%                  | 18.0%              | 69.5%                     |

Bron: *Streektaal atlas 2022*

Bovenstaande geeft een idee van hoe het gesteld is met het taalvaardig zijn in het Fries en in het Stellingwerfs. Het zou mooi zijn wanneer de cijfers verbeteren of tenminste stabiel blijven. Met nieuw beleid hopen we dit enigszins positief te kunnen beïnvloeden.

## 7.1 Openbaar bestuur: Gemeente

### ***Wat willen we bereiken?***

Er wordt ingezet op meertaligheid in het openbaar bestuur. Het spreken van Fries en Stellingwerfs in het domein van het openbaar bestuur is in lijn met hetgeen bepaald wordt in de Wet gebruik Friese taal. Het Stellingwerfs krijgt in onze gemeente in de praktijk dezelfde positie als het Fries.

## *Wat wordt er al gedaan?<sup>4</sup>*

### **Taalnota en verordening Fries in het schriftelijk verkeer**

In 2014 is de “Wet gebruik Friese taal” van kracht gegaan.

Deze wet regelt de rechten van inwoners van de provincie Friesland waar het gaat om het gebruik van het Fries in hun contacten met de overheid. De wet scherpste de regels aan voor het gebruik van de Friese taal door de decentrale overheden in Friesland. Deze bestuursorganen moesten voortaan regels en een beleidsplan opstellen voor het gebruik van de Friese taal.

In 2019 is voor Ooststellingwerf een beleidsplan opgesteld ook is er een verordening Friese taal vastgelegd. Het volgende is in 2019 vastgelegd in onze gemeente.

### **Fries in het mondeling verkeer**

Bij publieksfuncties aan balie en loket worden Fries sprekenden ook in het Fries te woord gestaan, tenminste als de dienstdoende ambtenaar het Fries actief beheerst. Zo nodig wordt door de dienstdoende ambtenaar een Friessprekende collega ingeroepen. Niet Friessprekende ambtenaren in publieke functies krijgen de gelegenheid zich te scholen in het Fries taalgebruik (actief of passief).

### **Stellingwerfs in het mondeling verkeer**

Bij publieksfuncties aan balie en loket worden Stellingwerfs sprekenden ook in het Stellingwerfs te woord gestaan, tenminste als de dienstdoende ambtenaar het Stellingwerfs actief beheerst. Zo nodig wordt door de dienstdoende ambtenaar een Stellingwerfs sprekende collega ingeroepen.

### **Trouwen in het Fries**

In Ooststellingwerf kan in het Fries worden getrouwd, compleet met Fries trouwboekje. Aanstaaende bruidsparen worden hier actief op geattendeerd bij de formaliteiten rond de ondertrouw.

### **Trouwen in het Stellingwerfs**

In de gemeente kan ook in het Stellingwerfs worden getrouwd. Op verzoek van het bruidspaar kan het trouwboekje Nederlands of Fries worden aangeleverd, maar niet in het Stellingwerfs.

## *Openbaar bestuur: Waar zien we kansen en wat gaat er veranderen?*

Ooststellingwerf is de enige gemeente met twee erkende minderheidstalen. Deze unieke positie willen we positief uitdragen door de talen te verbinden en gelijkwaardig te laten zijn.

In het openbaar bestuur in het gemeentehuis zullen we beide talen zichtbaarder aanwezig laten zijn.

---

<sup>4</sup> Taalnota Ooststellingwerf 2019

## **Fries en Stellingwerfs in het openbaar bestuur**

In het openbaar bestuur is het mogelijk om in het Fries en het Stellingwerfs te communiceren, mondeling en schriftelijk. Notulen zijn in het Nederlands en op verzoek in het Fries en het Stellingwerfs.

Beleidsnota's, verordeningen en beschikkingen worden op verzoek in het Fries en het Stellingwerfs vertaald.

Onze aktes (geboorte-, overlijdens-, huwelijks- en erkenningsaktes) worden opgesteld in het Nederlands en Fries. Wettelijk is vastgelegd dat dit alleen in deze twee talen mag. Voor het Stellingwerfs zijn hier dus geen mogelijkheden.

## **Fries en Stellingwerfs in het mondeling verkeer**

Bij publieksfuncties aan balie en loket worden Fries sprekenden ook in het Fries te woord gestaan, Zo nodig wordt door de dienstdoende ambtenaar een Friessprekende collega ingeroepen. Er is altijd iemand aanwezig die de Friese taal spreekt. Niet Friessprekende ambtenaren in publieke functies worden gestimuleerd zich te scholen in het Fries taalgebruik (passief en actief).

Bij publieksfuncties aan balie en loket worden Stellingwerfs sprekenden ook in het Stellingwerfs te woord gestaan. Zo nodig wordt door de dienstdoende ambtenaar een Stellingwerfs sprekende collega ingeroepen. Er is altijd iemand aanwezig die het Stellingwerfs spreekt. Niet Stellingwerfs sprekende ambtenaren in publieke functies worden gestimuleerd zich te scholen in het Stellingwerfs taalgebruik (passief en actief).

We blijven in het Nederlands communiceren via mail en app omdat onze responstijd daar 24 uur is. Als inwoners hun vraag over de mail en app in het Stellingwerfs of Fries stellen, dan worden ze in die taal beantwoord. Een responstijd van 24 uur is dan niet mogelijk.

Bij vacatures van publieksfuncties aan balie en loket wordt het spreken van Fries of Stellingwerfs benoemd als een pré. Nieuwe medewerkers worden geïnformeerd op de mogelijkheid om een cursus Fries/ Stellingwerfs te volgen.

## **Trouwen in het Fries en het Stellingwerfs**

In Ooststellingwerf kan in het Fries worden getrouwd, compleet met Fries trouwboekje. Aanstaaende bruidsparen worden hier actief op geattendeerd bij de formaliteiten rond de ondertrouw.

In Ooststellingwerf kan ook in het Stellingwerfs worden getrouwd. Op verzoek van het bruidspaar kan het trouwboekje Nederlands ook in het Stellingwerfs worden aangeleverd. Aanstaaende bruidsparen worden hier actief op geattendeerd bij de formaliteiten rond de ondertrouw.

## **Uitdagingen**

Het structureel opleiden van medewerkers in beide minderheidstalen is een voorwaarde om te kunnen voldoen aan de mogelijke vraag. Dit is een behoorlijke uitdaging en het kan vertraging in de uitvoering opleveren.

Dat geldt ook voor het tijdig vertalen van bestuurlijke stukken. Het vraagt om voldoende vertalers die wellicht niet altijd snel inzetbaar zijn. De inzet van AI kan op termijn oplossingen bieden, maar nu nog niet.

### **7.2 Zichtbaarheid van de talen in het gemeentehuis en de openbare ruimte.**

#### ***Wat willen we bereiken?***

We gaan de zichtbaarheid van onze talen in het algemeen verbeteren en specifiek het Fries in de dorpen boven de Tjonger, net als het Stellingwerfs onder de Tjonger. Hiermee willen we stimuleren dat inwoners het gebruik van hun moedertaal als vanzelf beschouwen en gebruiken. De taal blijven spreken en gebruiken is de taal levend houden. Door de taal in de openbare ruimte veel en vaak te zien en te horen, willen we het gebruik stimuleren.

We geven zelf het goede voorbeeld in het gemeentehuis.

#### ***Wat wordt er al gedaan?***

Op dit moment liften we mee met de taalinitiatieven die ‘toevallig’ langs komen (project meertaligheid op de toeristische rustpunten, inmiddels doorontwikkeld naar een project Zichtbaarheid, project ‘Licht aan’ gericht op fietsende scholieren in de winterperiode ). Die voeren we uit of we faciliteren ze.

#### ***Waar zien we kansen en wat gaat er veranderen?***

##### **Gemeentehuis**

We gaan meer aandacht besteden aan de zichtbaarheid van onze talen.

Bijvoorbeeld:

- We maken de digitale schermen bij de balie van het gemeentehuis zoveel mogelijk meertalig door de introductie van draaiende slides met basisinformatie over de gemeente en de dienstverlening van de gemeente in drie talen.
- Vergaderzalen en andere ruimten hebben een naam/aanduiding in Nederlands, Fries en Stellingwerfs. Ook de bewegwijzering in de buitenruimte naar de gemeentelijke gebouwen wordt meegenomen in zichtbaarheid van onze talen.
- Op het intranet wordt een groep Meertaligheid ingericht zodat ook daar aandacht voor meertaligheid is en medewerkers gericht geholpen kunnen worden met hun vragen daarover.

##### **In de openbare ruimte**

- Plaatsnamen in het Fries en/of het Stellingwerfs, onder het Nederlands. Hierbij willen we deels aansluiten bij het initiatief van de provincie Friesland om de

verkeersborden in het provinciale domein tweetalig te maken. Voor onze gemeente betekent dat dat we uitgaan van het hanteren van de taalgrens de Tjonger. We gaan uit van het geleidelijk dubbeltalig maken van de plaatsnaamborden. Dit betekent dat onder de Nederlandse naam de Friese of Stellingwerfse naam komt.

- Bij de naamgeving van nieuwe straten gaan we uit van tweetaligheid met het hanteren van de taalgrens. Dat betekent dat de nieuwe straat een Friese of Stellingwerfse naam krijgt.
- We gaan ook bij toeristisch/ recreatieve routes ruimte maken voor tweetaligheid, met het hanteren van de taalgrens. Bij een themaroute over bijvoorbeeld lokale cultuur en geschiedenis, kan ook taal toegevoegd worden. Hierbij is inzet van derden van belang (historische verenigingen, recreatieve organisaties).

### **Uitdagingen**

Niet alles kan gelijk en even snel. Dat geldt voor het aanpassen van alle teksten en voor het aanpassen van de plaatsnamen. We gaan uit van een haalbare financiële planning. We hebben dertien dorpen, elk jaar één dorp voorzien van nieuwe borden én als er al sprake is van een vervanging volgens planning.

Bij het geven van namen aan nieuwe straten, wordt de naamgeving meegenomen in het daarvoor bedoelde proces.

### **7.3 In- en externe communicatie van de gemeente**

Zowel in- als extern communiceren we als gemeente. We willen dat onze boodschap goed en duidelijk overkomt bij onze inwoners, verschillende doelgroepen en onze eigen medewerkers. En dat onze inwoners hun vragen, verwachtingen en wensen duidelijk over kunnen brengen.

Dat doen we door begrijpelijke taal te gebruiken. We willen dat ook doen door die begrijpelijke taal in de eigen taal te gebruiken en te stimuleren.

#### ***Wat willen we bereiken?***

We willen dat onze inwoners weten dat ze in hun eigen taal met ons kunnen communiceren. We geven daar zelf ruimte aan en we communiceren ook in onze minderheidstalen. We geven daarin het goede voorbeeld en hopelijk nemen we eventuele schroom weg.

#### ***Wat wordt er al gedaan?***

De gemeente communiceert standaard in het Nederlands. Intern en extern. Burgers die in het Fries of Stellingwerfs communiceren krijgen, indien mogelijk, een antwoord in deze taal terug.

#### ***Waar zien we kansen en wat gaat er veranderen?***

We gaan actief aan de gang met het gebruik en uitdragen van onze talen, naast het Nederlands.

### **Cursussen**

- Cursussen Fries bij Afuk of cursussen Stellingwerfs bij de Stellingwarver Schrieversronte worden actief onder de aandacht gebracht bij onze medewerkers en zijn beschikbaar voor medewerkers die hier behoefte aan hebben.

### **Taal uitdragen**

- Medewerkers worden op de hoogte gebracht van ons beleid van meertaligheid en het positief uitdragen van het gebruiken van het Fries en het Stellingwerfs, daar waar dat een logische en voorliggende keuze is.  
Dit kan bijvoorbeeld door in de digitale handtekening een opmerking te plaatsen. Afuk heeft logo 'mail mar Frysk'. Dit kan ook voor het Stellingwerfs worden gemaakt.
- Medewerkers worden gewezen op de mogelijkheid om een cursus Stellingwerfs/ Fries te volgen.

### **Communicatiekanalen**

- Het gemeentelijk beleid van meertaligheid uitdragen en benadrukken. Sociale media geven de gelegenheid om minder formeel te communiceren en hier is meer ruimte om te 'spelen' met de talen.
- Op de gemeentelijke website, het gemeentemagazine, de gemeentepagina in de krant en het intranet wordt meertalig aandacht gegeven aan onze cultuur en geschiedenis.
- Bij het opstellen van een gemeentelijk persbericht is er altijd de optie voor een samenvatting in het Fries en het Stellingwerfs.

### **Inspelen op actualiteiten**

- Maart is de meertaligheidsmaand. Als gemeente dragen we uit dat we meertalig zijn. In interne communicatie, externe communicatie, bij de balie van het gemeentehuis, op sociale media wordt hier op ingespeeld.
- Via subsidieregeling aan instellingen de mogelijkheid bieden om activiteiten te organiseren, ook in het kader van de meertaligheidsmaand.

### ***Uitdagingen***

Ook hier kan niet alles even snel. Het beschikken over voldoende 'vertaalkracht' is hier cruciaal. Het vraagt om voldoende vertalers die wellicht niet altijd snel inzetbaar zijn. De inzet van AI kan op termijn oplossingen bieden, maar nu nog niet. Daarnaast zal het opleiden van medewerkers tijd vragen zowel in onze organisatie als bij de aanbieders van cursussen.

## **7.4 Onderwijs**

Formeel hebben we als gemeente geen positie wanneer het gaat over de inhoud van het onderwijs. We willen wel onze visie op meertaligheid geven. Ook vinden we het van belang te benadrukken dat ons eigen beleid veel minder impact zal hebben wanneer het Onderwijs hierin niet kan meegaan vanwege de formele regels. We verbinden het één met het ander. Maatwerk in het Onderwijs is een voorwaarde voor het verder brengen van ons eigen taalbeleid.

Actief meertalig beleid betekent voor ons het geven van onderwijs in het Stellingwerfs en het Fries in een gelijke en gelijkwaardige positie. We gaan uit van onze beleidslijn:

- Fries met een beetje Stellingwerfs boven de Tjonger
- Stellingwerfs met een beetje Fries beneden de Tjonger

Het is belangrijk dat er gewerkt wordt aan een positieve attitude tegenover meertaligheid en de acceptatie dat taal en cultuur per gebied kunnen verschillen.

### ***Wat willen we bereiken?***

Voor het Fries zijn nieuwe kerndoelen geformuleerd. De nieuwe kerndoelen Fries betreffen Kerndoelen Friese taal én cultuur. Over cultuur wordt het volgende gezegd: “Binnen het leergebied Friese taal & cultuur leren leerlingen over de cultuur van Fryslân, worden zij zich bewust van specifieke kenmerken van de provincie op cultureel, geschiedkundig en geografisch vlak en geven hier een waardering aan”. Voor onze gemeente betekent dit niet alleen de wens maar ook de noodzaak om onze talen en onze cultuur in gelijkheid en gelijkwaardigheid te benaderen zodat we recht doen aan onze cultuur, geschiedenis en geografie.

Maatwerk leveren is hierin dus een noodzaak, net als het werken aan een positieve attitude tegenover meertaligheid en de acceptatie dat taal en cultuur per gebied kunnen verschillen. Dit zet de deur open om op latere leeftijd het Fries of Stellingwerfs actief te leren.

We gaan verder in gesprek met het PO en VO over het onderwijs in het Fries, boven de Tjonger en het voldoen aan het Taalplan Frysk 2030 en daarmee aan het op termijn voldoen aan de nieuwe kerndoelen Fries.

We realiseren ons dat met name het Onderwijs zelf hier aan zet is, maar ook dat er op dit punt een grote afstand is tussen de gewenste en de haalbare realiteit.

Voor het Stellingwerfs onder de Tjonger is het voldoen aan een evenknie van het Taalplan Frysk zeker een wens en eigenlijk een noodzaak. Hier zijn geen kerndoelen omschreven en wettelijke verplichtingen in een wet op PO of VO vastgelegd. Een gelijkwaardige positie van het Stellingwerfs ten opzichte van het Fries is hier niet aan de orde en dat ervaren wij als een achterstelling.

### ***Wat wordt er al gedaan?***

- De Veerkieker is een doorgaande leerlijn erfgoededucatie voor het basisonderwijs met aandacht voor het Stellingwerfs en sinds kort ook voor het Fries.
- Vanuit de SSR zijn er diverse projecten die basisscholen kunnen aanvragen. [Stellingwerf Heemkunde – Heemkunde voor de basisscholen in Oost- en Weststellingwerf](#)
- Kinderen krijgen jaarlijks de Wiesneus, een Stellingwerfs tijdschrift.
- Jaarlijks wordt er een prentenboek vertaald en geschonken aan alle leerlingen in de Stellingwerfen in een bepaald leerjaar.
- Het VO krijgt een les over meertaligheid.
- Spoor 8 is beschikbaar boven de Tjonger.
- Op de scholen boven de Tjonger wordt Fries als vak gegeven.
- Voor het vak Fries zijn profielen opgesteld. A tot en met G. De provincie Fryslân stelt elke 4 jaar de profielen van de scholen vast. Voor de scholen boven de Tjonger zijn de volgende profielen van toepassing. Het onderwijsprogramma spoor 8 is beschikbaar voor het Primair onderwijs.  
Hieronder is een overzicht van hoe het gesteld is met de profielen op de scholen boven de Tjonger, in 2018 en 2022.

| School                     | Plaats      | 2018 | 2022 |
|----------------------------|-------------|------|------|
| CBS De Paadwizer           | Waskemeer   | B    | B/E  |
| CBS De Schalmei /De Laweij | Haulerwijk  | C    | G/F  |
| OBS de Trede               | De Haule    | C    | G/F  |
| De Twirrewyn               | Donkerbroek | F    | F/E  |

- Bron: provincie Fryslân

### *Waar zien we nog kansen, wat gaat er veranderen?*

- We willen stappen zetten in de ontwikkeling van een Taalplan Ooststellingwerf. Hiervoor hebben we externe partijen nodig die dit kunnen ontwikkelen. In samenwerking met het onderwijs gaan we onderzoeken wat gewenst én haalbaar is op dit punt. Het voldoen aan het taalplan Frysk 2030 is onder de Tjonger niet aan de orde. Hier volstaat het toevoegen van modules voor het Fries aan Veerkieker.
- Per 2027/2028 is er een Taalplan Ooststellingwerf voor het Stellingwerfs op school, met ook aandacht voor het Fries. We gaan uit van Maatwerk onder de Tjonger en streven naar het vastleggen van profielen en groei daarin voor het Stellingwerfs.

- Geschikt materiaal dat al voor Fries onderwijs beschikbaar is laten omzetten naar Stellingwerfs materiaal.
- Huidige materiaal uitbreiden. Prentenboeken die er al zijn voorzien van lesbrieven waar docenten en ouders thuis verder mee kunnen.

### *Uitdagingen*

Als gemeente hebben we weinig invloed op hoe het onderwijs wordt vormgegeven. Het onderwijs heeft aan kerndoelen te voldoen. Wanneer de onderwijsinspectie de kerndoelen Fries in heel Friesland gaat handhaven dan heeft het onderwijs zich hiernaar te voegen. De uitdaging is om samen met de provincie tot een compromis te komen op dit onderwerp en maatwerk in deze te hanteren. Het onderwijs, de provincie en de gemeente moeten zich hier gezamenlijk voor inzetten. Een andere uitdaging is het vinden van financiën om het taalplan Stellingwerfs te kunnen bekostigen.

## **7.5 Peuter- en kinderopvang**

In het taalplan Frysk wordt uitgegaan van een doorgaande leerlijn Fries voor het onderwijs als geheel: van primair tot en met wetenschappelijk onderwijs. Tegelijkertijd is het belangrijk dat ook in de peuter- en kinderopvang kinderen al kennis maken met de talen en met meertaligheid, zeker wanneer dit niet in hun directe omgeving aanwezig is.

Een doorgaande leerlijn kan op een speelse manier worden gestart vanaf de peuter- en kinderopvang. Omdat kinderen in de peuterleeftijd receptief zijn voor (het leren van) taal, zou het ook een gemiste kans zijn wanneer hier geen aandacht aan wordt besteed. Dat willen we dan ook doen en we willen overgaan tot het maken van afspraken hierover met onze kinder- en peuteropvang instellingen.

### ***Wat willen we bereiken?***

We willen bereiken dat kinderen in de peuter- en kinderopvang kennis maken met het Fries en het Stellingwerfs, met inachtneming van onze taalgrens. We willen dat ze op speelse wijze leren over de talen en de cultuur.

### ***Wat wordt er al gedaan?***

Het programma Tys en Teske (voorheen Tomke) van Afûk en de bewerking daarvan door de Stellingwarver Schrieversronte is beschikbaar.

Daarnaast wordt er gelegenheid gegeven aan het voorlezen in het Fries en/ of het Stellingwerfs tijdens de nationale voorleesdagen in de peuter- en kinderopvang eind januari en de lees maar voor weken in september.

### ***Waar zien we kansen en wat gaat er veranderen?***

We willen dat datgene wat nu vrijblijvend aangeboden wordt, onderdeel wordt van structurele afspraken met peuter- en kinderopvang.

We maken afspraken met peuter- en kinderopvang in onze gemeente over de inzet van het Tys en Teske programma zodat dit zowel in de Friese als de Stellingwerfer variant een vast onderdeel is in het peuterspeelzaalwerk en de kinderopvang. Dit wordt ook verwerkt in onze verordening Peuterspeelzaalwerk.

We gaan in gesprek over meertaligheid in de peuter- en kinderopvang.

### *Uitdagingen*

In het peuterspeelzaalwerk zitten de uitdagingen vooral in het vinden van gekwalificeerd personeel voor wat betreft de talen. De afspraken die we nu willen maken zijn nieuw. Ook hier is er sprake van een nieuwe uitgangspositie. De uitdaging zit ook in de verandering van werkwijze en denkrichting over meertaligheid.

## **7.6 Sociaal domein, zoals WMO, participatie- en jeugdwet**

Inwoners die hulp nodig hebben verkeren in een kwetsbare positie. Het communiceren in het Fries of het Stellingwerfs is dan belangrijk. Immers, in je moedertaal maak je het best kenbaar waar je hulpvraag ligt.

### *Wat willen we bereiken?*

We willen bereiken dat inwoners die een beroep doen op de gemeente voor hulp, dat kunnen duidelijk maken of toelichten in het Fries of het Stellingwerfs. Dan gaat het vaak niet om geschreven taal, maar om gesproken taal, aan de keukentafel. Die mogelijkheid moet er zijn.

### *Wat wordt er al gedaan?*

Op dit moment wordt er niets specifiek voor meertaligheid gedaan.

### *Waar zien we kansen en wat gaat er veranderen?*

We willen communicatie in het Fries en het Stellingwerf meer mogelijk maken. Bij het gebiedsteam zijn er medewerkers die Fries en Stellingwerfs spreken zodat inwoners bij bijvoorbeeld een keukentafelgesprek in hun eigen taal te woord gestaan kunnen worden.

Bij vacatures van het gebiedsteam wordt het spreken van Fries of Stellingwerfs benoemd als een pré.

## **Communicatie**

- De mondelinge communicatie zoveel mogelijk in de voorkeurstaal laten plaatsvinden. Het betreft veelal persoonlijke situaties en mensen kunnen zich het beste in hun moedertaal uitdrukken. Dat betekent dat er medewerkers zijn die (op verzoek) mensen in hun taal te woord kunnen staan.

- Van de schriftelijk communicatie wordt onderzocht wat geschikt is om te vertalen in het Fries en het Stellingwerfs. Het gaat ons met name om bereik in de praktijk.
- Zorgzakboekje. Woordenboek voor de zorgmedewerkers om specifieke woorden op te zoeken in het Fries en het Stellingwerfs. Het zorgzakboekje is een boekje dat is ontwikkeld in de Achterhoek. In het boekje worden alledaagse gespreksonderwerpen en zorgtermen weergegeven in zowel het Nederlands als Achterhoeks. Inmiddels is het in meerdere streektaalen vertaald. Dit willen we graag laten vertalen in het Fries en het Stellingwerfs. Het kan daarna breed beschikbaar worden gesteld.

### ***Uitdagingen***

Het structureel opleiden van medewerkers in beide minderheidstalen is een voorwaarde om te kunnen voldoen aan de mogelijke vraag. Dit is een behoorlijke uitdaging en het kan vertraging in de uitvoering opleveren.

Dat geldt ook voor het tijdig vertalen van materiaal. Het vraagt om voldoende vertalers die wellicht niet altijd snel inzetbaar zijn.

## **7.7 Bibliotheken**

De bibliotheek heeft vijf wettelijke kernfuncties:

1. Ter beschikking stellen van kennis en informatie;
2. Bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
3. Bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
4. Organiseren van ontmoeting en debat; en
5. Laten kennis maken met kunst en cultuur.

Onze Bibliotheek Zuidoost Friesland (BZOF) geeft invulling aan deze functies en is daarmee onze basisbibliotheek. We hebben subsidieafspraken met BZOF over de uitvoering van het bibliotheekwerk. Binnen deze afspraken moet er meer aandacht komen voor onze talen. De gelegenheid om dat te doen ligt in het gezamenlijk meerjarenbeleidsplan dat vanaf 2026 geschreven moet worden als gevolg van de aanpassing van de bibliotheekwet (Wsob)

### ***Wat willen we bereiken?***

We willen dat inwoners toegang hebben tot meertaligheid bij de bibliotheek, zowel in collecties als in activiteiten. In het uitvoeren van de vijf kernfuncties is er dan ook toegang tot onze talen.

### ***Wat wordt er al gedaan?***

Er zijn collecties Fries en Stellingwerfs aanwezig.

Er zijn activiteiten rondom het Fries en het Stellingwerfs. Met SSR wordt samengewerkt in Heemkunde en Veerkieker.

Op Stellingwarver infermaosiezulen vind je informatie over de taal, de literatuur en projecten die de taal zichtbaar maken in de publieke ruimte (bibliotheek Oosterwolde).

### ***Waar zien we nog kansen en wat gaat er veranderen?***

Voor het Fries is er al veel mogelijk vanuit het Friese bibliotheekwerk

Een greep hieruit:

- Voorleesmomenten in het Fries,
- Scholen kunnen worden ondersteund met materiaal voor projecten zoals ‘Dyn taal, Myn taal’
- In de vestigingen is een Friese collectie aanwezig. Denk aan tijdschriften, boeken en luisterboeken.
- Ook via de online bibliotheek zijn Friese e-boeken en luisterboeken beschikbaar.
- Er is aandacht voor meertaligheid en het belang van Fries door middel van lezingen en culturele activiteiten.

Wat voor het Fries wordt gedaan kan ook voor het Stellingwerfs gerealiseerd worden:

- Er wordt voorgelezen in het Stellingwerfs.
- Daarnaast is er een collectie kinderboeken bij de SSR beschikbaar om de leesbevordering en taalvaardigheid te vergroten. Er wordt gebruik gemaakt van de kennis van SSR.
- In de vestigingen is een Stellingwerfse collectie aanwezig. Denk ook aan tijdschriften, boeken en luisterboeken.
- Een aantal boeken zijn ook als e-boek of luisterboek beschikbaar.
- Lezingen en culturele activiteiten kunnen ook in het Stellingwerfs worden aangeboden.

### ***Uitdagingen.***

Meer aandacht voor meertaligheid kost tijd, aandacht en geld. Niet alles zal gelijk voorhanden zijn.

De financiën zijn een uitdaging. In de huidige plannen is geen rekening gehouden met uitbreiding van meertaligheidsbeleid. We gaan uit van realisatie van meertaligheid binnen de beschikbare financiën en binnen de mogelijkheden van de projectsubsidies voor de talen in Friesland en straks ook in onze gemeente.

## **7.8 Nieuwe sprekers**

Onze gemeente verwelkomt elk jaar nieuwe inwoners. Deze nieuwe ingezetenen zijn natuurlijk ook ‘nieuwe sprekers’. Dit is een hele brede groep, ook vluchtelingen en statushouders horen hierbij. In deze taalnota focussen we vooral op onze eigen talen en het stimuleren ervan.

### **Wat willen we bereiken**

We willen nieuwe inwoners attenderen op het feit dat ze in een meertalige gemeente

wonen. Indien zij dat wensen kunnen zij met de gemeente in onze 3 talen communiceren.

### ***Wat wordt er al gedaan?***

Cursussen Stellingwerfs wordt tegen betaling aangeboden bij SSR.

Cursussen Fries worden tegen betaling aangeboden bij Afûk.

### ***Waar zien we nog kansen en wat gaat er veranderen?***

We willen vanuit de gemeente meer aandacht geven aan de cursussen die er zijn. Dat kan via een nieuw ingezetenen pakket.

- Er wordt een 3-talig nieuw ingezetenen pakket aangeboden, met extra aandacht voor de mogelijkheid om Stellingwerfs en Fries te leren.
- Via SSR en Afûk wordt een ontmoeting verzorgd van cursisten uit onze gemeente over meertaligheid. Doel hiervan is om vanuit kennismaking, ontmoeting en gezelligheid positief bezig te zijn met de wederzijdse meertaligheid.

### ***Uitdagingen***

Er worden natuurlijk heel veel talen gesproken in onze gemeente. Ook Maleis is een belangrijke taal. Er zijn veel Oekraïense vluchtelingen in de gemeente. En er zijn statushouders. Dat maakt het stimuleren van onze 'eigen' talen een uitdaging.

## **7.9 Verenigingsleven**

In onze gemeente zijn veel verenigingen, stichtingen en organisaties die diverse maatschappelijke taken en activiteiten uitvoeren. Onderling zal er vast in het Fries en het Stellingwerfs gecommuniceerd worden. We willen dit positief waarderen en stimuleren.

### ***Wat willen we bereiken?***

We willen verenigingen attenderen op het feit dat het mogelijk is om meertaligheid toe te passen. We willen hen verleiden te kiezen voor meertaligheid, omdat dit je als vereniging kan verrijken, een unieke positie kan opleveren, mensen kan aantrekken. Dit willen we doen aan de hand van een subsidieregeling waarin er ruimte is om activiteiten te ontwikkelen en uit te voeren waarin het Stellingwerfs en het Fries centraal staan, uitgaande van onze taalgrens.

### ***Wat wordt er al gedaan?***

Meertaligheid komt vooral informeel tot uiting door een lokale toneelgroep of muziekgroep, quizen tijdens dorpsfeesten, schrijfclubs, historische verenigingen.

De gemeente heeft budget voor lokaal cultuurbewoud en er zijn specifieke budgetten beschikbaar om het Stellingwerfs te promoten.

## **Subsidies.**

De gemeente heeft een subsidierelatie met de Stichting Stellingwarver Schrieversronte. De subsidie is gebaseerd op het plan van aanpak ‘Stellingwerfs in de Stellingwerven’. De jaarlijkse subsidie is bedoeld om het lokaal cultuurbehoud te versterken. Er wordt subsidie beschikbaar gesteld voor de reguliere taken:

- Taalpromotie
- Taaloverdracht
- Cultuuroverdracht
- Kosten organisatie en huisvesting

En daarnaast voor vernieuwende projecten die telkens kunnen verschillen, maar gericht zijn op:

- Jeugd, jongeren en ouderen<sup>5</sup>
- Doelgroepen die hun weg minder gemakkelijk vinden naar SSR dan de “gebruikelijke”<sup>6</sup>
- Digitale bereikbaarheid, het krijgen van gemakkelijk toegang tot de activiteiten van SSR
- Promotie van de Stellingwerven/ aantrekken van dagjesmensen en toeristen via activiteiten SSR

### *Waar zien we nog kansen en wat gaat er veranderen?*

We zetten een specifieke subsidieregeling in voor activiteiten die gericht zijn op het stimuleren van het Fries en het Stellingwerfs. Hierbij gaan we uit van de taalgrens. Te denken valt aan:

- Subsidies wanneer verenigingen en instellingen meertaligheid actief inzetten.
- Meertalige culturele activiteiten en evenementen.
- Het uitdragen van meertaligheid als immaterieel erfgoed.
- Het ontwikkelen van meertalige themaroutes
- Het stimuleren van samenwerking op het gebied van meertaligheid en het delen van kennis daarover.
- Brede uitvoering van het projectplan Stellingwarfs (en Frysk)<sup>7</sup> en bezoekersbeleving zoals dit in september 2025 door de toerisme Alliantie Friesland in samenwerking met de Stellingwarver Schrieversronte ontwikkeld is.

### *Uitdagingen*

Verenigingen moeten gestimuleerd worden, op ideeën worden gebracht, de opties kennen, de mogelijkheid krijgen om te brainstormen om tot meertaligheidsbeleid of activiteiten te komen.

---

<sup>5</sup> Met name kwetsbare ouderen (zorgbehoevend, eenzaam)

<sup>6</sup> In de Doe-agenda G worden de volgende benoemd: inwoners met kleine beurs, lagere opleidingen, mensen die niet zo mobiel meer zijn in de dorpen en nieuwkomers. Maar het kan in het geval van SSR ook gaan om ouders met jonge kinderen, dertigers en veertigers.

<sup>7</sup> Het doel van dit initiatief is om het Stellingwarfs op een praktische, positieve en herkenbare manier meer zichtbaar en hoorbaar te maken binnen de regio, onder de Tjonger. Door de taal in te zetten in sectoren als toerisme, horeca, recreatie, cultuur en lokale dienstverlening wordt de streekidentiteit versterkt en ontstaat er extra beleving voor bezoekers en bewoners. Tegelijkertijd draagt het initiatief bij aan het behoud en toekomstbestendig gebruik van de taal. Ondernemers krijgen concrete handvatten, voorbeelden en materialen aangereikt om het Stellingwarfs in hun eigen bedrijfsvoering toe te passen. Ook wordt gewerkt aan gezamenlijke zichtbaarheid, het bundelen van bestaande initiatieven, en het duurzaam organiseren van samenwerking tussen betrokken partijen.

Dat zal niet vanzelf gaan. Het is dan ook van belang om te communiceren over de mogelijkheden.

## **8 Meertaligheidscoördinator**

Medio 2025 is de subsidieregeling Sichtberens van de provincie Friesland van kracht geworden. Binnen deze regeling is het mogelijk om projectsubsidies aan te vragen voor de zichtbaarheid van de talen.

Daarnaast is er voor de gemeenten in het Friestalig gebied de mogelijkheid om subsidie aan te vragen voor de inzet van een meertaligheidscoördinator. In eerste instantie voor een jaar en daarna wordt de regeling verlengd tot en met 2028.

Er zijn aan de functie van meertaligheidscoördinator criteria door de provincie verbonden:

Criteria meertaligheidscoördinator:

1. Externe verbinding: De werkzaamheden van de meertaligheidscoördinator beperken zich niet tot de muren van het gemeentehuis, maar de focus ligt ook op het vergroten en versterken van de verbinding met externe partijen. De meertaligheidscoördinator zorgt ervoor dat relevante externe partners zich bewust zijn van de meerwaarde van het Fries en de streektaalen. De meertaligheidscoördinator bouwt aan een extern talen netwerk en fungeert als een brug tussen hen en de overheid. Ook helpt een meertaligheidscoördinator externe partijen met het opzetten van activiteiten en het vinden van subsidie(-mogelijkheden).
2. Interne ambassadeur en verbinder: De meertaligheidscoördinator creëert ook draagvlak voor de uitvoering van het taalbeleid en zorgt voor meer bewustwording voor de taal intern. De coördinator is een vraagbaak en denkt met de collega's mee over hoe zij het Fries kunnen integreren in hun werkzaamheden en beleid. Als interne ambassadeur en verbinder zorgt de meertaligheidscoördinator ervoor dat alle beleidsvelden zich bewust zijn van de meerwaarde van het Fries en daarom de taal meenemen in hun beleid.
3. Ondersteuner van beleid: Als spin in de gemeentelijke organisatie ondersteunt een meertaligheidscoördinator de beleidsambtenaar bij het zorgen voor een actueel gemeentelijk taalbeleid en de uitvoering daarvan. De meertaligheidscoördinator is daarmee een aanvulling op de beleidsambtenaar. De coördinator is op de hoogte van het huidige taalbeleid (nationaal, provinciaal en gemeentelijk) en van het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden. Daarnaast is de coördinator ook op de hoogte van de verplichtingen van de WGFT en kijkt samen met de beleidsambtenaar toe op de uitvoering van die verplichtingen.

In november 2025 hebben we een subsidieaanvraag ingediend bij de provincie en deze is gehonoreerd. Aan de subsidie is een bedrag van € 26.851,- beschikbaar en wijzelf hebben een bedrag van € 8.000, in onze begroting opgenomen.

Bij de inzet van de meertaligheidscoördinator leggen we onze eigen accenten.

We willen de meertaligheidsscoördinator in 2026 vooral inzetten om ons te ondersteunen in het tot stand komen van het integraal taalbeleid van de gemeente. Daaruit vloeit vanzelf ook de rol van de meertaligheidcoördinator als in- en externe verbinder voort. We verwijzen hierbij ook naar de omschrijving van de rol van de meertaligheidsscoördinator zoals deze in het Mei-inoar proces is omschreven. We gaan uit van een gelijke en gelijkwaardige benadering van onze beide minderheidstalen met de taalgrens van de Tjonger als uitgangspunt.

In 2026 zal het accent vooral liggen op het ontwikkelen van taalbeleid en het beginnen met het uitvoeren van deze nota.

In 2026 kan er opnieuw subsidie worden aangevraagd voor de resterende periode tussen 2026 en 2028. We zijn voornemens dat te doen, ervan uitgaande dat er een gelijke en gelijkwaardige ruimte is voor onze talen binnen de regeling, ook op het gebied van het Onderwijs.

## **9 Financiën**

Bij deze nota is een overzicht gevoegd van de raming van de kosten die komen kijken bij het uitvoeren van deze taalnota. Niet alles kan en niet alles kan direct. We gaan uit van inzet die we haalbaar en noodzakelijk achten.

In het kort en per jaar:

|                                                   |                                                 |
|---------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| Vertalen stukken en communicatie 0,22 Fte (8 uur) | € 26.000                                        |
| Cursussen Medewerkers gemeente                    | € 5.000                                         |
| Zichtbaarheid                                     | € 5.300                                         |
| Onderwijs (taalplan)                              | pm                                              |
| Diversen (zorgboekje, welkom nwe sprekers)        | € 2.000                                         |
| Bibliotheek                                       | inzet beschikbare subsidie- en projectsubsidies |
| Subsidieregeling Verenigingsleven                 | € 10.000                                        |
| Meertaligheidsscoördinator bijdrage gemeente      | € 8.000                                         |
| Extra uren gemeente voor uitvoering taalbeleid    | € 9.000                                         |
| Totaal                                            | € 65.350                                        |

Van het bedrag van € 65.350 is € 17.000 al opgenomen in de gemeentebegroting.

Daarnaast hebben we in 2025 een bijdrage ontvangen van de provincie voor de inzet van een meertaligheidsscoördinator van € 26.851,- We zijn voornemen om deze bijdrage ook aan te vragen voor de jaren 2026 – 2028.

## **10 Monitoring en evaluatie**

Deze taalnota vertegenwoordigt een nieuwe aanpak waarbij we kansen creëren om onze beide talen meer op de kaart te zetten. We zullen de resultaten van ons nieuwe beleid monitoren en evalueren. Het is immers van belang om te weten wat werkt en wat niet werkt.

We gaan dit doen op twee manieren:

### **Kwantitatief**

We gebruiken cijfers om te meten: hoeveel projecten zijn er uitgevoerd? Hoeveel inwoners hebben we hiermee bereikt? Hoeveel inwoners beheersen onze talen in de gemeente? Die gegevens geven een beeld van het draagvlak en het bereik van ons beleid.

### **Kwalitatief**

We halen ook verhalen op, want cijfers zeggen niet alles: wat vinden de inwoners van de projecten? Hebben zij meer van onze talen gezien en gehoord in de gemeente? Voelen mensen zich meer verbonden met de talen? Zo krijgen we zicht op de werkelijke impact van het beleid op onze inwoners.

Tijdens de beleidsperiode houdt de gemeente op verschillende manieren in de gaten hoe het taalbeleid uitpakt.

Om te beginnen evalueren we eens in de vier jaar het taalbeleid. We kijken dan wat goed werkt, wat aangepast moet worden en waar nieuwe kansen liggen.

Daarnaast verzamelen we doorlopend interne gegevens, zoals het aantal meertalige activiteiten en projecten.

Ook werken we nauw samen met partners die een rol spelen in de uitvoering.

Wanneer zij projecten organiseren, registreren zij zelf hoeveel mensen deelnemen en welke ervaringen deelnemers teruggeven. Die informatie delen zij met ons, zodat wij op tijd kunnen bijsturen, successen kunnen versterken en knelpunten snel kunnen aanpakken.

Verder benutten we bestaande onderzoeken van partijen zoals de provincie Fryslân, de Fryske Akademy, Planbureau Fryslân, de RUG, NHL Stenden en Nij Begun.<sup>8</sup>

Zo voert de provincie Friesland elke vier jaar onderzoek uit voor de Fryske Taalatlas. Deze onderzoeken geven ons inzicht in de ontwikkeling van het taalniveau onder inwoners van onze gemeente.

Aan het einde van de beleidsperiode brengen we alle informatie samen.

We combineren onze eigen metingen met de externe onderzoeksresultaten en beoordelen deze gezamenlijk. Zo krijgen we een compleet beeld van wat het beleid heeft opgeleverd en waar we verder aan kunnen werken.

Uit de gegevens die we monitoren en evalueren willen we komen tot een nulmeting waarmee we in de volgende beleidsperiode verder kunnen meten wat er veranderd is en wat wel of niet succesvol is en impact heeft.

## **11 Slot**

---

<sup>8</sup> Opgemerkt moet worden dat er voor het Fries veel meer onderzoeksmogelijkheden zijn dan voor het Stellingwerfs. Dit maakt meten, monitoren en vergelijken; het evalueren als geheel een uitdaging.

Het is al eerder gezegd, deze taalnota is een breuk met het verleden. De nota vertegenwoordigt ook bij ons een verandering in attitude tegenover het gebruik van meertaligheid. De waardering voor meertaligheid was er al.

Na het vaststellen van de nota gaan we een periode van uitvoering in. Die uitvoering gaan we actief volgen.

Uitvoering betekent niet alleen handen aan de ploeg, maar ook het verder brengen van een aantal beleidsmatige en formele zaken, zoals het besproken maatwerk in het Onderwijs.

Eén van de formele zaken die ook opgepakt moeten worden, is het aanpassen van onze Verordening Fries in het schriftelijk verkeer. Tweektaligheid zal meertaligheid worden.

We realiseren ons dat deze nota een flinke opgave is, die kracht, moed en werkzaamheid vraagt.<sup>9</sup>

---

<sup>9</sup> Alles waar de griffioen voor staat